

O doprinosu Jugoslavije pobjedi nad fašizmom najbolje govore istorijske činjenice

Dozvolite mi da vas u ime Predsjedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije pozdravim, sa željom da ovaj naučni skup, uz učešće najviših rukovodilaca oružanih snaga naše zemlje i istaknutih naučnih i društveno-političkih radnika, da svestran doprinos rasvjetljavanju najvažnijih aspekata završnih operacija za konačno oslobođenje naše zemlje.

Čini mi posebno zadovoljstvo da pozdravim istaknute ratne vojne i političke rukovodioce — komandante i političke komesare divizija, korpusa i armija Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije, koji su u brojnim partizanskim akcijama i borbama, u herojskim bitkama i ratnim operacijama, ispoljili veliki smisao i sposobnost, smjelost i umješnost u rukovođenju i komandovanju i time dali dragocjen doprinos pobjedi nad fašističkim okupatorima i njihovim domaćim slugama, i posebno uspjehu završnih operacija za oslobođenje Jugoslavije.

Pokazala se ne samo opravdanom već izuzetno značajnom inicijativa da se putem organizovanja naučnih skupova o krupnim operacijama Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije obilježi četrdesetogodišnjica pobjede nad fašističkim okupatorima. Realizacija ove ideje predstavlja doprinos naporima da se potpunije i temeljitije saberu bogata iskustva stečena u narodnooslobodilačkoj borbi, posebno u rukovođenju i komandovanju u specifičnim uslovima vođenja rata i revolucije.

Ovaj naučni skup o završnim operacijama Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije, odnosno Jugoslovenske ar-

mije za konačno oslobođenje zemlje, zajedno sa ranije održanim naučnim skupovima o pojedinim krupnim operacijama Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, ima širi i dalekosežniji značaj, ne samo za oružane snage i vojnu nauku već i za druge društvene nauke i za naš društveni razvoj u cjelini.

Značaj ovakvih i sličnih skupova, kao i naučnoistraživačke aktivnosti u cjelini, treba posmatrati sa stanovišta potrebe za što objektivnijom i cjelovitijom spoznajom iskustava iz narodnooslobodilačkog rata, a posebno sa stanovišta korišćenja tih iskustava u daljnjem razvoju koncepcije opštenarodnog odbrambenog rata u savremenim uslovima. Jer, prilike i odnosi u današnjem svijetu stalno potvrđuju trajnu vrijednost Titove misli o potrebi da radimo kao da će stotinu godina biti mir, ali da se istovremeno spremamo kao da će sutra biti rat. Podsjećam na ovaj aspekt naše strategije u borbi za očuvanje nezavisnosti i slobode, jer zategnutost međunarodne situacije ne jenjava, uprkos izvjesnih nagovještaja poboljšanja. Posebno nas zabrinjava vojno-politički aspekt međunarodne situacije i odnosa. To, osobito, potvrđuje nerazumna trka u naoružavanju, koja se iz godine u godinu povećava i širi na sva područja u svijetu. Snaga oružja sve više postaje činilac na koji se oslanja i od kojeg se polazi u realizaciji političkih ciljeva. Postojeća krizna žarišta se ne smiruju, a javljaju se i nova. Sadašnji pregovori o razoružanju i najavljeni politički kontakti na najvišem nivou između Sovjetskog Saveza i Sjedinjenih Američkih Država, nagovještaji su koji daju izvjesne nade da će nadvladati razum i da se svijet, umjesto približavanja, počne udaljavati od provalije samouništenja. No, sve upućuje na zaključak da se dugoročnije mora računati sa krizom međunarodnih odnosa. U tim i takvim uslovima postoje stalne opasnosti za nezavisne i nesvrstane zemlje, jer spoljni pritisci i pokušaji miješanja u unutrašnja pitanja već više puta su potvrdili realnost takvih prijetnji i opasnosti.

Otuda je na nama velika odgovornost da ne samo izbjegnemo moguća iznenađenja već i da stvorimo uslove za odbranu svoje slobode i nezavisnosti. Razumije se, ne potcjenjujući opasnosti koje bi mogle doći u datoj situaciji spolja, moramo neprekidno imati na umu da od unutrašnje političke stabilnosti i kohezije u biti zavisi i naša odbrambena moć, naša sposobnost da se sa uspjehom suprotstavimo svakom eventualnom nasrtaju na našu nezavisnost.

Snaga naše narodnooslobodilačke borbe i revolucije bila je u snazi najširih narodnih masa, okupljenih na platformi borbe Komunističke partije Jugoslavije za nacionalno i socijalno oslobođenje, u

bratstvu i jedinstvu koje se stvaralo kroz tu borbu, u ljudima i njihovoj vjeri u bolji život nakon oslobođenja, u njihovom uvjerenju da nema povratka na staro. Danas i ubuduće, ovo su osnovni činioci naše odbrane i takvu motivisanost naroda da brani zemlju ništa ne može zamijeniti. Otuda i odbrambeno-zaštitni interesi naše zemlje nalažu da se brže i efikasnije rješavaju postojeći ekonomski i društveni problemi, s ciljem da se bitnije ojača društveni i materijalni položaj radnog čovjeka i time trajno učvrsti njegov pozitivan odnos prema najvišim vrijednostima naše narodnooslobodilačke borbe, revolucije i socijalističke izgradnje — prema slobodi i nezavisnosti, prema bratstvu i jedinstvu svih naših naroda i narodnosti, prema boljem i srećnijem životu u socijalizmu.

Zbog svega toga, naponi koji su nakon Trinaeste sjednice CK SKJ došli do izražaja u akcijama komunista i radnih ljudi i građana naše zemlje, u stvaranju jedinstvene idejno-političke platforme za obnovu revolucionarne akcije na rješavanju gorućih problema sa kojima je naše društvo suočeno u sadašnjoj etapi razvoja — imaju dalekosežan i u mnogo čemu odlučujući značaj. Preuzimanjem osnovnih zahtjeva iz opšterpartijske akcije, koju je inspirisao i pokrenuo Centralni komitet Saveza komunista Jugoslavije, duboko demokratske po načinu i atmosferi i revolucionarne po sadržini i usmjerenju, Centralni komitet SKJ odlučno je opredijelio svoju akciju na jačanje idejno-političkog i akcionog jedinstva. To je i razumljivo, jer je to neophodan uslov za uklanjanje osnovnih uzroka koji blokiraju akciju socijalističkih samoupravnih snaga u borbi za savlađivanje privredne krize u skladu sa osnovnim opredjeljenjima Dugoročnog programa ekonomske stabilizacije i prevazilaženje zastoja u razvoju socijalističkog samoupravljanja. To je put i za širu, snažniju i efikasniju ofanzivnu akciju protiv tendencija i nasrtaja nacionalizma svih vrsta, odnosno njegovih uzroka koji se nalaze u Savezu komunista, u djelovima privrednog sistema, ili u još uvijek jakim recidivima prethodnog perioda. To je, konačno, put za daljnju demokratizaciju društvenih odnosa.

U stvari, oživotvorenje koncepta opštenarodne odbrane i razvoja oružanih snaga na toj osnovi, kao i unaprijeđenje doktrine opštenarodnog odbrambenog rata u svim njenim aspektima i njena primjena u savremenim uslovima — nedvosmisleno podrazumijeva jasne ciljeve, smjer i platformu borbe u pogledu socijalnih i nacionalnih ciljeva i zadataka, s jedne strane, i puni oslonac na najšire slojeve naroda, s druge strane. To je važno i za narodnooslobodilačku borbu, to je važno za sve etape naše borbe za izgradnju socijalizma, to važi i za današnju etapu borbe za daljnji razvoj našeg društva.

Danas, kada se svestranije sagledavaju završne operacije za oslobođenje Jugoslavije od fašističkih okupatora, dužni smo da se još jednom podsjetimo jugoslovenskog doprinosa pobjedi nad fašizmom. Narodi i narodnosti Jugoslavije, predvođeni Komunističkom partijom s Titom na čelu, u četvorogodišnjoj borbi protiv mračnih snaga fašizma dali su značajan doprinos pobjedi antihitlerovske koalicije. O tom doprinosu treba govoriti objektivno i dostojanstveno.

Sve članice antihitlerovske koalicije dale su značajan doprinos pobjedi nad fašizmom i taj se doprinos mora cijeniti. Nesporo je da su najveći teret rata protiv fašizma podnijeli narodi Sovjetskog Saveza. Oni su dali najveće ljudske i materijalne žrtve. Crvena armija je odigrala odlučujuću ulogu u vojnom slomu sila fašizma.

Narodi socijalističke Jugoslavije znaju da cijene žrtve i doprinos zemalja koje su se udružile u borbi protiv hitlerovske Njemačke i njenih fašističkih saveznika. No, s pravom očekuju da se njihove žrtve i doprinos na isti način cijene i uvažavaju.

Istorija borbe protiv fašizma ispisana je krvlju naroda i narodnosti Jugoslavije tokom četiri godine rata. Narodi naše zemlje nijesu počeli borbu protiv fašističkih sila Osovine u vrijeme kada je Crvena armija marširala u svojem pobjedonosnom hodu izvan granica Sovjetskog Saveza. Narodnooslobodilačka borba u Jugoslaviji je počela onda kada je to bilo najpotrebnije, ali kad je bilo i najteže.

Događaji od dvadeset sedmog marta 1941. godine, i kasniji, uticali su na odlaganje napada hitlerovske Njemačke na Sovjetski Savez, što se odrazilo i na tok ratnih operacija u 1941. godini. Stoga je nužno te događaje objektivno sagledati, kako sa stanovišta njihovog uticaja na početni period rata, tako i sa stanovišta stvarnog doprinosa Jugoslavije pobjedi nad silama fašizma.

Po svojim razmjerama i vojnoj snazi, oslobodilačka borba naroda Jugoslavije, vođena na jedinstvenom ratištu u okupiranoj Evropi, tokom čitavog rata vezivala je u prosjeku 30 — 35 okupatorskih divizija i još 200 — 250 hiljada pripadnika kvislinških formacija, što je činilo značajne vojne snage, koje se nijesu mogle upotrijebiti protiv saveznika na istočnom ili bilo kojem drugom frontu.

Naša narodnooslobodilačka borba je od samog početka prerasla karakter pokreta otpora. To je bio oružani ustanak. Jugoslovenski front, prema snazi oslobodilačke vojske, veličini i stalnosti slobodne teritorije, broju angažovanih snaga sila Osovine i gubicima koje je nanio fašističkom agresoru, bio je jedan od stalno otvorenih snažnih frontova borbe protiv nacističke Njemačke i njenih fašističkih saveznika. Od 80.000 boraca u prvoj, najtežoj ratnoj godini, Narodno-

oslobodilačka vojska i partizanski odredi Jugoslavije izrasli su u završnoj godini rata u oslobodilačku vojsku od oko 800.000 boraca, organizovanih u divizije, korpusne i armije, spremne i sposobne da vode završne operacije velikih razmjera za oslobođenje zemlje. Činjenica da je u redovima Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije poginulo preko 305.000 boraca, od ukupno 1,706.000 žrtava koje su narodi i narodnosti Jugoslavije dali u toku drugog svjetskog rata, najbolje govori o jugoslovenskom učešću i doprinosu pobjedi nad silama fašizma. Jugoslavija je bila jedina zemlja u porobljenoj Evropi, u kojoj je od početka do kraja rata postojala slobodna teritorija i stvorena oslobodilačka armija bez neposrednog oslonca na vojne snage i frontove koje su držali Sovjetski Savez, Velika Britanija i SAD, a kojoj je pomoć saveznika počela da pristiže tek pošto su narodnooslobodilački pokret, Narodnooslobodilačka vojska i partizanski odredi Jugoslavije izvojevali odlučujuće vojne i političke pobjede nad fašističkim okupatorom.

Najzad, prema poznatim izjavama najviših rukovodilaca pojedinih zemalja antihitlerovske koalicije, datih još u toku rata, oslobodilačka borba naroda i narodnosti Jugoslavije bila je primjer i podstrek drugim evropskim narodima da pružaju otpor i ustaju u borbu protiv fašističkih sila.

Sve su to istorijske činjenice koje potvrđuju istinu o velikom doprinosu Jugoslavije pobjedi antihitlerovske koalicije, istinu koju smo morali ne jedanput dokazivati, ali za koju se valja boriti i radi žrtava koje su pale i radi naše sadašnjosti i radi naše budućnosti.

Naša narodnooslobodilačka borba je mogla dati tako velike, istorijske rezultate u borbi protiv mračnih sila fašizma, jer je tu borbu inspirisala, organizovala i njome rukovođila Komunistička partija Jugoslavije, razvijajući zastavu bratstva, jedinstva i ravnopravnosti svih naroda i narodnosti naše zemlje, zastavu nacionalnog i socijalnog oslobođenja.

Podsjećajući se na završne operacije za konačno oslobođenje zemlje, oživljavajući uspomene na te velike dane naše istorije, sa ponosom se sjećamo vođe naše revolucije i vrhovnog komandanta Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije, maršala Josipa Broza Tita i njegovog velikog doprinosa našoj borbi i pobjedi nad fašizmom. Njegov doprinos i djelo imaju trajnu vrijednost. Snaga Titove misli i djela kao političkog i vojnog stratega, inspirisala je i usmjeravala našu narodnooslobodilačku borbu sve do njenog pobjedonosnog završetka. Oslanjajući se na političke i vojne sposobnosti velikog broja proslavljenih vojnika naše revolucije — istaknutih par-

tizanskih komandanata i političkih komesara, koji su tokom borbe i rata, uporedo sa njenim uspješnim razvojem i razmahom ratnih operacija, od vojnih rukovodilaca četa i bataljona, izrastali u istaknute komandante i komesare brigada, divizija, korpusa i armija — Tito je i u najtežim trenucima narodnooslobodilačke borbe, duboko ponirući u sve uslove i okolnosti vođenja oslobodilačkog rata i znalački osmišljavajući njegove tokove, u skladu sa razvojem situacije, uspješno vodio našu narodnooslobodilačku borbu i revoluciju, do konačne pobjede.

*

Pozdravljajući vas još jedanput, uvjeren sam da će ovaj značajan naučni skup, zajedno sa drugim prethodno održanim, dati doprinos ne samo razvoju teorije ratne vještine već i podstaći nove inicijative na unapređenju sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, povećanju efikasnosti rukovođenja i komandovanja u oružanim snagama i jačanju odbrambene moći naše zemlje koja će uvek biti u funkciji zaštite slobode i nezavisnosti i njenog međunarodnog položaja i osiguranja uslova za jačanje napora i efikasnosti u rješavanju gorućih problema u razvoju našeg društva, za dobro i napredak svih naroda i narodnosti Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.